

Tüberküloz (Verem) Mikrobunun Bulunuşunun 100. Yılı

Çıkış Tarihi: 24.03.1982

Seri Numarası: 609

Robert Koch'un tüberküloza neden olan basili keşfettiğini ilan ettiği gün olan 24 Mart (1882) günü, "Uluslararası Tüberküloz ve Akciğer Hastalıklarıyla Mücadele Birliği (IUATLD)" önerisiyle ve Dünya Sağlık Teşkilatı'nın desteğiyle "Dünya Tüberküloz Günü" olarak kabul edilmiştir.

Tüberküloz (verem), Mycobacterium tuberculosis adlı bir bakterinin neden olduğu ve sıklıkla akciğerleri etkileyen bulaşıcı bir hastalıktır. Tüberkülozlu kişilerin öksürüğü, hapsirliği ya da tükürüğüyle hava yoluyla yayılır. Diyabet hastalığı, bağışıklık sisteminin zayıflaması, yetersiz beslenme, tütün kullanımı ve aşırı alkol tüketimi gibi bazı durumlar tüberküloza yakalanma riskini arttırabilir. Tüberküloz önlenabilir ve tedavi edilebilir bir hastalıktır. Tüberkülozdan korunma yolları, bulaştırıcı hastaların erken tespiti ve tedavisi, koruyucu ilaç tedavisi, bulaşın önlenmesi ve BCG aşısı uygulamasıdır.

Dünyada ve Türkiye'de tüberkülozla savaşta iki öncü isim bu pul serisinde yer almaktadır.

Prof. Dr. Tefik Sağlam (1882-1963): Türk bilim adamı, askeri hekim, akademisyen ve halk sağlığı öncüsüdür. 27 Mayıs 1882 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Soğukçeşme Askeri Rüstiyesi'ndeki eğitiminin ardından (1891-1895) Çengelköy'deki Askeri Tıbbiye İdadisi'ne devam etmiş (1895-1898), Demirkapı'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den 1903 yılında tabip yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur. Osmanlı ordusunda ve Cumhuriyet döneminde önemli sıhhiye görevleri üstlenmiş, salgın hastalıklarla mücadelede önderlik etmiştir. 1925 yılında açılan Kızılay Hemşire Okulu'nun ve Florance Nightingale Yüksek Hemşire Okulu'nun kurucularındandır. Türkiye'de "ziyaretçi hemşire" uygulamalarını başlatmış; hemşirelerin hastabakıcının ötesinde, halk sağlığı ve koruyucu hekimlikte aktif rol oynamalarını savunmuştur. 1926 yılında İstanbul Tıp Fakültesi iç hastalıkları profesörü olarak görevlendirilmiştir. 1929 yılında kurulan İstanbul Tabip Odası'nın ilk başkanıdır. Türkiye'de ilk akciğer hastalıkları (Fitzyoloji) kürsüsünü 1942 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nde kurmuştur. 1933 yılında İstanbul Tıp Fakültesi dekanlığını, 1943-1946 yılları arasında İstanbul Üniversitesi rektörlüğünü yürütmüştür. Kurucusu olduğu Ulusal Verem Savaş Derneği'nin 1948-1963 yılları arasında başkanlığını da yürütmüştür. 1953'te UNICEF ve Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği ile ülke genelinde veremle savaş çalışmalarını başlatmış, 1955'te

UNESCO'ya bağılı olarak Türkiye'nin ilk Halk Sağığı Eğıtımı Milli Komitesini oluşturmuş ve başkanlığına getirilmiştir. 1959 yılında Uluslararası Verem Savaş Birliğine (Union Internationale Contre la Tuberculose) başkan seçilmiş ve aynı yıl gerçekleştirilen XV. Uluslararası Verem Konferansı'nın İstanbul'da toplanmasını sağlamıştır. 12 Temmuz 1963 tarihinde, İstanbul'da bir kalp krizi sonucu vefat etmiştir.

Dr. Robert Koch (1843-1910): Heinrich Hermann Robert Koch, Alman hekim. 11 Aralık 1843 de, Almanya'nın Clausthal bölgesinde, Harz'de doğmuştur. Göttingen Üniversitesi'nde tıp eğitimi görmüştür. On dokuzuncu yüzyılda, dünyada önemli ölüm nedenleri arasında yer alan tüberküloz, kolera, difteri ve yara enfeksiyonları gibi hastalıklara, “bakteri adı verilen küçük organizmaların neden olduğunu göstermiş ve kendi adıyla bilinen Koch püstülâtını geliştirmiştir. 1876 yılında, şarbon hastalığına tek bir patojenin neden olduğunu, şarbon bakterisinin sporlarının çevresel koşullara karşı sağladığı direnci ortaya koymuş ve böylelikle bir mikroorganizmanın bir enfeksiyon hastalığına neden olduğunu ilk kez kanıtlamıştır. 1878 yılında, yara enfeksiyonlarına neden olan hastalık etkenlerini tanımladığı ünlü kitabını (Über die Aetiologie der Wundinfektionskrankheiten) yayınlamıştır. 1891 yılında yeni kurmuş olan ve günümüzde Robert Koch Enstitüsü olarak bilinen Prusya Kraliyet Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü başkanlığına getirilmiş olup bu görevi 1904 yılına kadar sürdürmüştür.

Robert Koch, 1876 yılında, şarbon hastalığının etkeni olan *Bacillus antracis* bakterisini izole ederek dirençli spor formunu tanımlamıştır. Berlin Fizyoloji Enstitüsü'nde, 24 Mart 1882 tarihinde, “Tüberkülozun Etyolojisi” adlı tarihi dersi sırasında tüberküloz hastalığına özel kültür ve boyama yöntemleri gerektiren bir bakteri türünün (basil) neden olduğunu ilan etmiştir. Tüberküloz bakterisini keşfi nedeniyle 1905 yılında Nobel Tıp Ödülünü almıştır. 1884 yılında, kolera hastalığının etkeni olan *Vibrio cholerae* bakterisini ve bulaş yolunu tanımlamıştır. Geliştirdiği çeşitli dezenfeksiyon yöntemleriyle halk sağığına önemli katkıları olmuştur.

Tüm bu keşiflerinin yanı sıra; agar ve jelatin besiyerleri, petri kabı ve metilen mavisiyle boyama gibi birçok teknik yeniliğı bakteriyolojiye kazandırmıştır.

Koch, insanlarda ve hayvanlarda, lepra, bubonik veba, sıtma ve trypanosomiasis konusunda da çalışmalar yürütmüştür.

27 Mayıs 1910'da bir ay önce geçirmiş olduğu bir kalp krizi nedeniyle sanatoryumda yatmakta iken Baden-Baden, Almanya'da ölmüştür. Mozolesi Berlin'de Robert Koch Enstitüsü'nde yer almaktadır.

Görsel PTT A.Ş. Genel Müdürlüğünün izniyle PTT Pul Müzesi Türk Pulları Arşivinden alınmıştır.